

IZVORI I LITERATURA

I Arhivska građa:

Arhiv Vojnoistorijskog instituta JNA:

- fond NOR
- fond dokumenata NDH
- fond četničke arhive
- fond nedićevske arhive
- fond nemačke arhive
- fond italijanske arhive
- mikroteka, filmovi: Minhen, London, Vašington.

Oobjavljena dokumenta:

- Dokumenta o izdajstvu Draže Mihailovića, I, 1945.
- Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslovenskih naroda 1941—1945. izdanje Vojnoistorijskog instituta JNA, Beograd, tom I knj. 6, 11—16, tom II, knj. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; tom III, knj. 5, 6, 7, 9 i 10; tom IV, knj. 6—13 i 29 i tom IX, knj. 1, 2, 5 i 9.

II Knjige:

- Oslobođilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945, knjiga I i II, izdavač VII, Beograd, 1958. i 1959.
- Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije 1944—1945, izdanje VII, Beograd, 1957.
- Hronologija oslobođilačke borbe naroda Jugoslavije 1941—1945. izdanje VII, Beograd, 1946.
- Vojna enciklopedija, Beograd, 1958—1969.
- Istoriski atlas oslobođilačkog rata naroda Jugoslavije 1941—1945, VII, Beograd.
- »Neretva«, zbornik sećanja, knj. I, II i III, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1965.
- »Sutjeska«, zbornik sećanja knj. I—VI, izd. VIZ-a, JNA, Beograd, 1958—1960.
- Vladimir Dedijer »Dnevnik« knj. I i II, izd. 1945.
- Petar Tomac »Četvrti i peta neprijateljska ofanziva«.
- Duro Kladarac »Krah IV i V neprijateljske ofanzive«.
- Niko Jovićević »Od pete ofanzive do slobode«.
- Mišo Leković »Ofanziva proleterskih brigada u letu 1942«, VII, Beograd, 1966.

- Vlado Strugar »Jugoslavija 1941—1945«, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1969.
- Pero Morača »Prelozna 1942. godina narodnooslobodilačkog rata«, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1957.
- Petar Višnjić »Probor II i V divizije u Srbiju 1944«, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1968.
- Ljubodrag Durić »Ratni dnevnik«, izd. VIZ-a JNA Beograd, 1966.
- Milutin Morača »Ratni dnevnik«, izd. VIZ-a JNA Beograd, 1962.
- Vlado Šegrt »Ratne uspomene« izd. VIZ-a JNA, Beograd.
- Radovan Vukanović »Na ratnoj straži«, izd. VIZ-a JNA Beograd, 1965.
- »Prva proleterska«, zbornik sećanja knj. I i II, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1963.
- »Druga proleterska«, zbornik sećanja knj. I, II i III, izd. VIZ-a JNA, Beograd.
- »Treće proleterska« zbornik sećanja knj. I i II, izd. VIZ-a JNA, Beograd, 1970.
- Mirko Čuković »Sandžak u NOR-u«, izd. Nolita — Prosveta, Beograd, 1964.
- »Četvrta proleterska« zbornik sećanja, izd. VIZ-a JNA, Beograd.

III Članci:

- Danilo Jauković »Sandžak u NOR-u« (VIG 4, 5 i 6 1960. i 1, 2 i 3/61).
- Danilo Jauković »Borbe 3. sandžačke brigade od Drine do Mojkovca« (VIG 2/1952).
- Bogdan Gledović »Borbeni put Treće proleterske (sandžačke) brigade 1942—1945« (članak u zborniku »Treća proleterska« knj. I, izd. VIZ-a JNA, Beograd 1970, str. 9—148).
- Bogdan Gledović »Sandžak u NOR-u« Vojna enciklopedija knj. 8, Beograd, 1966, str. 468—471.
- S. Lučić »Razvoj ustanka u pljevaljskom srezu« VIG 1/1953.
- Žarko Vidović »Treća proleterska (sandžačka) brigada« zbornik »Neretva« knj. II, VIZ JNA, Beograd, 1965, str. 75.
- Žarko Vidović »Treća proleterska (sandžačka) brigada« zbornik »Sutjeska« knj. II, VIZ, Beograd, 1959, str. 435.
- Žarko Vidović »3. brigada u bici na Neretvi«, zbor. »Treća proleterska« knj. I, VIZ JNA, Beograd 1970, str. 367—404.
- Žarko Vidović »3. brigada u bici na Sutjesci«, zbor. »Treća proleterska« knj. II, VIZ JNA, str. 5—30.
- P. Delević »Ranjenici sa Štulca«, zbor. »Sutjeska« knj. III, »Vojno delo«, Beograd, 1959, str. 409.
- Grupa rukovodilaca 3. divizije — autor Radovan Vukanović »Treća udarna divizija u bici na Sutjesci«, zbor. »Sutjeska«, knj. I, VIZ »Vojno delo«, Beograd, 1958, str. 137—178.
- Danilo Jauković »3. udarna divizija od Durmitora do Sutjeske« VIG 2—3/1958, str. 43—55.

— Rudolf Primorac »Zaštitničke borbe 3. udarne divizije pri proboru na Sutjesci« zbornik »Sutjeska« knj. I, VIZ, Beograd, 1958, str. 208.

— Vojo Leković »Stanje je nepromenjeno« zbornik »Sutjeska« knj. II, str. 451—454.

— Milovan Pejanović »Biće to naša poslednja zaštitnica«, zbornik »Sutjeska« knj. III, str. 424—437.

— Cedomir Drulović »U jurišu na Krekove«, zbornik »Sutjeska«, knj. III, str. 461—468.

— Cedomir Drulović »Treća proleterska sandžačka od »Sutjeske do avgusta 1944«, zbornik »Treća proleterska« knj. II, str. 107—122.

IV. Konsultovao sam veliki broj neposrednih učesnika u borbama i događajima 3. proleterske brigade, a posebno pukovnika Bogdana Gledovića i Josipa Strunjaša.

S A D R Ž A J

UVOD	— — — — —	5
FORMIRANJE 3. PROLĒTERSKE BRIGADE	— — —	13
Borbe na tromeđi Sandžaka, Bosne i Crne Gore		19
BRIGADA U POHODU GRUPE PROLETERSKIH BRIGADA U BOSANSKU KRAJINU	— — — — —	24
Nastupanje od Zelengore do komunikacije Sarajevo		24
— Mostar	— — — — —	24
Operacija na komunikaciji Sarajevo — Mostar	— —	32
Oslobađanje Prozora	— — — — —	39
Oslobađanje Šujice	— — — — —	48
Oslobađanje Livna	— — — — —	64
Drugi bataljon u borbama za Kupres	— — —	70
BRIGADA U BOSANSKOJ KRAJINI	— — — — —	81
Borbe na pravcu Mrkonjić Grad — Banja Luka	— — — — —	81
Prodor neprijatelja ka Mrkonjić-Gradu	— — — — —	91
Neprijateljska ofanziva od Jajca i Donjeg Vakufa u pravcu Mrkonjić-Grada i Mliništa	— — — — —	99
Formiranje 1. proleterske udarne divizije	— — —	108
Osvrt na dejstva brigade na području Mrkonjić-Grada	— — —	112
BRIGADA U CENTRALNOJ BOSNI	— — — — —	118
Borbe na pravcu Jajce — Donji Vakuf od 1. do 6. decembra	— — — — —	118
Dejstva 3. proleterske brigade na području Kotor	— — — — —	128
Varoši	— — — — —	128
Pregrupisavanje 1. divizije sredinom januara 1943.	— — —	138
Osvrt na razvoj brigade do bitke na Neretvi	— — —	144
BRIGADA U BICI NA NERETVI	— — — — —	148
Borbe na pravcu Sarajevo — Konjic od 20. do 23. februara 1943.	— — — — —	151
Neuspeo protivudar 1. proleterske divizije na pravcu Konjic — Sarajevo	— — — — —	155

Odsudne borbe na pravcu Ivan-sedlo — Konjic	— —	158
Zaključak o borbama na pravcu Sarajevo — Konjic	— —	165
Protivudar kod Gornjeg Vakufa	— — — —	167
Brigada u zaštitnici Glavne operativne grupe na pravcu Gornji Vakuf — Ostrožac	— — — — —	176
Borbe na pravcu Prozor — Ostrožac	— — — —	179
Prelazak preko Neretve	— — — — —	182
U obezbeđivanju od Konjica	— — — — —	184
 BRIGADA U BICI NA DRINI	— — — — —	187
Nastupanje ka gornjem toku Drine i pripreme za njeno forsiranje	— — — — —	187
Forsiranje Drine i početne operacije na njenoj desnoj obali	— — — — —	196
Boj kod Celebića aprila 1943.	— — — — —	202
Prodor u Sandžak i stvaranje slobodne teritorije	— — — — —	215
 BRIGADA U BICI NA SUTJESCI	— — — — —	221
Borbe na Sutjesci	— — — — —	234
 BRIGADA U OSLOBAĐANJU SANDŽAKA U JESEN 1943. I ZIMU 1943/1944.	— — — — —	251
Borbe brigade do oktobra 1943.	— — — — —	253
Borbe brigade u oktobru i novembru 1943.	— — — — —	261
Borbe brigade do Mojkovačke operacije 1944.	— — — — —	279
Dejstva brigade u periodu januar — mart 1944.	— — — — —	290
Formiranje 37. udarne divizije	— — — — —	292
 BRIGADA U MOJKOVACKOJ OPERACIJI I BORBE U MAJU I JUNU 1944.	— — — — —	296
Borbe brigade u maju i junu 1944.	— — — — —	311
 BORBE BRIGADE U SANDŽAKU, SRBIJI I BOSNI U LETO I JESEN 1944.	— — — — —	320
Brigada u borbama za oslobođanje Priboja, Prijepolja, Pljevalja, Goražda, Višegrada i Sjenice (septembar — oktobar 1944)	— — — — —	329
 BRIGADA U ZAVRŠNIM OPERACIJAMA ZA OSLOBA ĐANJE SANDŽAKA I NJENO UCESCE U OSLOBAĐANJU BOSNE	— — — — —	334
Brigada pri oslobođanju Bosne	— — — — —	345
Uloga brigade u uništenju glavnine četničkih snaga 1945.	— — — — —	357

OSVRT NA PARTIJSKO-POLITICKI RAD I BORBENI PUT BRIGADE—	361
Društveno-politička aktivnost brigade u centralnoj Bosni —	365
<i>Prilozi:</i>	
SPISAK BORACA I STAREŠINA NA DAN FORMIRANJA BRIGADE —	375
IZVORI I LITERATURA —	446